

—γιατί από εκεί τους φράζει τὸ βουνοῦ τὸν ἀγέρα. Οἱ νοικοκυράδες σήμερα ζυμώσινε καὶ κίβινε τοὺς φούρνους νὰ ψήσουν τὰ ψωμιά. Κάθουμι στὸ παράθυρο καὶ βλέπω τοὺς κεινούς, βλέπω στοὺς κοντινότερους φούρνους καὶ τίς φωτεινὰς γλώσσας ποὺ ξεπηδάνε ἀπὸ τὴν μπούκα τους, δομίζουμι καὶ τίς μυρουδιὰς πλῆθουν τὰ ξερόκλαδα ποὺ κίβινται. "Ὅλο τὸ χωριὸν σήμερα μοσκοβολάει ἀπὸ κίβιντα κεινίσσια, θυμάρια, κληματόβεργες, χρουσιόφυλλο, σόϊνα καὶ πεννόκλιδα. Θὰ μὲ πῆς χωριάτη, μὰ τὴ μυρουδιά σου ἐδὲν τὴν ἀλλάξω μ' ὅλα τὰ τριτωικρικά ἀρώματα ποὺ ξεπολάνε τ' Ἄ τ θ ι δ ι κ ἂ χερέμια τοῦ κ. Νέη. Φούρνος χωριάτικος ποὺ κίβινται καὶ περιβόλι τοῦ χωριοῦ μὲ τίς κεινίσσους του, τὰ βουλικά του καὶ τοὺς δούσους του, εἶνε οἱ μένες φάμπρικες ποὺ βγάλλονε Ρωμαϊκά μυρουδιὰ, καὶ θαρρῶ πὺς ὁ Περωκλῆς ὁ Γεννόςκυλος, ποὺ ζιτάει σὲ κάθε φανάριον μῆς ζωῆς μῆς καὶ τῆς τέχνης μῆς τὴν νόστιμα χρωμακιά, δὲ θὰν τίς περιφρονησὶ ἐντὺς τίς φάμπρικες.

ΣΤ'

Πενκοβὸν 29 τοῦ Ἀλωνάρι.

Θὰ σοὺ πῶ καὶ νὰ γελίσις—μπορεῖς ὄμως καὶ νὰ κλάψεις, ἂν ἔχης κέφι γὰ κλάματα. Σήμερα τὸ πρωτὸ, σὺν ἀπόλυσις ἡ ἐκκλησιά, πῆρε κάποιον χωριάτην σπουδαγμένον (ἔχει πάει, θαρρῶ, ὡς τὸ Σκωτοχρῆιο) νὰ διαβάσῃ ἕνα πῖσημο χερτὶ τοῦ Ἰπποκράτου ποὺ τὸ εἶχε στείλει νὰ διαβεστέι στήν ἐκκλησιά. Πῆγε λοιπὸν ὁ διαβεστέος καὶ στάθηκε στὴ μέση στὴν ἐλλή της ἐκκλησίας, τὸν περιτριγρῶσαντες εἰ ἄλλοι καὶ ὄχι σὲ νὰ διαβάζει μεγαλόφωνα, κοιμπουριάζοντας ἀλύπητα τοὺς τόνους καὶ τίς κιάλεξες. Πὺς δὲν κινετόντο τίποτα οἱ χωριάτες τῶν γὰ ὄχινορο, ἀφοῦ καὶ ὁ ἴδιος ποὺ διάβαζε δὲν καταλάβαινε καὶ τῶνοσα ἀπὸ μερικὰ κομάτια ποὺ θέλησε νὰ τὸν τὰ ἐξηγήσει στὴ γλώσσα τους καὶ τοὺς τὰ ἐξηγῶσε ἀνάποδα.

"Ἡ Πολιτεία ἔδωκε τὸ χερτὶ ἐδὲν γὰ τοὺς χωριάτες, γιατί οὐτ' ἐγὼ οὔτε λόγον σας ἔχουμι ἀροτήρας βούς» καὶ ἀεπιμότορος κωλυεργησίμως γέλιος» ὅστε νὰ μᾶς νιάξει γὰ τὰ μνηψέστα της. Καὶ ὄμως ὁ χωριάτης ποὺ εἶνε ἀνάγκη νὰ μάθει τί ἀδικαίσει ἢ Πολιτεία, δὲ μινεθαίνει τίποτα γιατί ἡ Κοιμωμένη, καὶ δεικν ἀκόμα πρόκειται γὰ τὸ σφέρο της, ἐπιμένει νὰ μιλάει Κινεζικά γὰ νὰ μὴν ἂ π ι σ τ ῆ σ ε ι σ τὴν ΕΠΙΣΗΜΗ γλώσσα της—δηλ. στήν ἐπίσημη φρεντιά καὶ ἀνοησία της. Μπορῶ νὰ βεβυώσω τὸν κ. Σιμόπουλο πὺς ἀπὸ τὸ χωριὸν μὸν δὲ θὰ πάρει λεπτό ταικιστό, γιατί κανεὶς ἀπὸ δῶ δὲν καταλόβε τί τοῦ γυροῦ. Μολοκαῦτα σοὺ λέει ἡ Πολιτεία "Ἄγνοια νόμου δὲν ἐπιτρέπεται"—ὄσο καὶ ἂ σοὺ τοὺς γράφει τοὺς νόμους σὲ τέτα γλώσσῃ ποὺ νὰ μὴν τοὺς νιώθει κανεὶς, κῆμᾶ (φορὰ οὔτε οἱ ἴδιοι οἱ δικαστὲς ποὺ τοὺς ἐφρομῶξουν.

Νὰ καὶ μὰ φράση, ὅπως τοὺς τὴν ἐξήγησε ὁ λογιώτατος πατριώτης τους:

- «...ντε πλερωσι, λέει, δηλ. ντὶ παγκοῦτε ντὶ τόκο ὑπερημέριος».
- Τοί ἔστε ὑ π ε ρ η μ ε ρ ι α ;
- Νά, ὑπερημέριμ ἔστε ὑπερημέρια! . . . Νουκὸν καταλαβαίνεις ;

Οἱ ἀθροῦποι ἔδω μιλῶν Ἀρβανίτικα, μὰ ἔβρον καὶ Ρωμαϊκά, κα ἀπόδειξη ποὺ συναγοικιοῦνται μὰζὶ μου ποὺ δὲν ἔβρω οὔτε λέξη Ἀρβανίτικη. Τὸ Ἰπποκράτη λοιπὸν ἂν εἶχε σπειρὶ μινὰ καὶ ἂν ἔβρω νὰ κάμει τὴ δουλειὰ του θάβρωσε τὰ χερτιά του στήν γλώσσῃ μῆς, ποὺ τὴ νιώθουμι ὄλοι μῆς, κα ὄχι σὲ

γλώσσῃ ποὺ δὲν τὴ νιώθει κανένας. Μὰ ποὺ μινὰ στὸ Ρωμαϊκό, νὰ περισσῶει καὶ γὰ τοὺς Ἰπποκράτους!

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΑΠΟΣΠΕΡΝΟ

Ἐλεγονόσου με, καλή, τὸρα ποὺ πέρνει ἡ νύχτα καὶ ἀνοῖξε, μέσα πάρε με, τι μαγωμένους εἶμαι καὶ δὲ φ ἰ ἄ μ ο ν ἡ λ ε β ε ν τ ῖ ἄ, μ η δ' ἡ ἄ ρ μ α τ ο λ ο γ ῖ ἄ μ ο ν, μ ὄ ν' τὰ ζ α φ ε ρ ῖ α μ ἄ τ ι α σ ο υ ποὺ τὰ θ ε ρ ῖ ἄ μ ε ρ ὶ ο ὡ ν.

Νὰ γέρω θέλω πλάγι σου καὶ ὁ θῆνος νὰ μὲ πάρη στὰ περβόλια νὰ μὲ πῶ, τρατάφυλλα νὰ μάσω νὰ σοὺ στολίσω τὰ μαλλιά, τὸ περιδικήσιο στήθος, καὶ νὰ ξυπνήσω τὴν ἀβγὴ μὲς στίς χροσῆς σου ἀγκάλες.

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Φίλε Νουμᾶ,

Τί περιφάνια καὶ τιμὴ γὰ ἕνα μεταφραστή, νίκουση λόγιον ἐπικινετικὸ ἀπὸ τὸ Λέικ Ἀρβανίτη! Καὶ πόσο μεγαλύτερο τὸ καμάρι του, ἀφοῦ ὁ μεγάλος τεχνίτης τοῦ λόγου καὶ τοῦ ρυθμοῦ ἔχει προσέξει καὶ στὰ ψιγάδια τῆς μεταφράσεως, — μὲ τρόπο μάλιστα σὰ νὰ ρωτῶ, γιατί καὶ αὐτὰ νὰ ὑπάρχουν ;

Αὐτὸ μὸν δίνει τὸ θάρρος νὰπαντήσω. Ἄν εἶνε ἀλήθεια πὺς ἡ μεταφραστὴ δὲν ἔχει ἔξισ παρὰ ὡς ἔργο γλωσσικὸ, ἀφοῦ ὁ μεταφραστὴ δὲ βάζει σ' αὐτὴ τίποτα ἀπὸ τὴ φαντασία του, παρὰ ἀλλάζει τὰ λόγια τῆς ξένης γλώσσας σὲ λόγια δικὰ του, γὰ νὰ πῆ τὸ ἴδιο νόημα, — ἄλλο τόσο εἶνε ἀλήθεια πὺς ἔχει χρεῖς ὁ μεταφραστὴς (ὄχι ὁ ἐξηγητὴς) νὰ κολουδάτῃ ὅσο δύνεται πιστὰ τὸ πρωτότυπο, προσπαθώντας νὰ μιμηθῇ τὸ ὄφος καὶ τὴν τεχντροπία του, ἀφῆνοντας τὰ ἴσια του ἴσια καὶ τὰ στραβά του στραβά, τάπλά του ἀπλά καὶ τὰ στρηνὰ του στρηνὰ, χωρὶς νὰ τοῦ διορθῶν τίς ἀδυναμίες του. Καὶ μὴν τέτοια ἀδυναμία-ἰδιοτροπία τοῦ Ἄγγλου ποιητῆ τῆς Σαλῶνης, εἶτανε νὰ βάλῃ τοὺς δευτεροπρόσωπου; πληθυντικῶς ἀνάκατα μὲ τοὺς ἐνικούς σὲ τραγωδία βιβλική, ἐνὼ καὶ στὴν ἐγγλέζικη μεταφραστὴ τῆς Γραφῆς βασιλεύει μονάχο τὸ εἶ. Πῆρε παράδειγμα ἀπὸ τὸ Σκιζπῆρο, καὶ τὸν ζεπέρασε σ' αὐτὸ τὸ ἀνακάτωμα· ἐνὼ ἐκείνος πάντα κρατᾷ μὴ σιὰ καὶ βάζει τελεία πρὶν πηδῆση ἀπὸ τὸ σὺ στὸ σᾶς, ὁ Ἡρώδης τοῦ Οὐκίλδ κχαντατᾷ νὰ πῆ τῆς Σαλῶνης, What would y o u have them brind t h e e in a silver charger ? (Τί θέλατε νὰ σοῦ ἐφερνν σ' ἐν' ἀσημένιου δίσκου;) Πηδᾷ ὁ ποιητὴς, σ' ὄλο τὸ ἔργο, ἀπὸ τὸν ἐνικὸν πρὸς πληθυντικὸν καὶ ἀπὸ τὸν πληθυντικὸν πρὸς ἐνικὸν, μὲ μὴν μαστορικά φροντισμένη ἀκαταστασία, πάντα ταιριαστῆ μὲ τὴν ψυχικὴν κατάστασιν τῶν προσώπων ποὺ μιλάνε. Καὶ αὐτὴ τὴ μεταλλαγὴ τοῦ ἐνικοῦ μὲ τὸν πληθυντικὸν, ποὺ εἶνε ἀνύπρχτη καὶ ψεύτικη γὰ τοὺς σημερινούς τοὺς Ἄγγλους, μὰ τὴν ἔχουν οἱ σημερινοὶ Ρωμαῖοι στὴν καθημερινή τους τὴ ζωή καὶ μιλῶν ἀνάκατα ἀμὲ τὸ σὺ καὶ μὲ τὸ σᾶς, τὴν ἀφῆσα ὅπως εἶτανε στὸ πρωτότυπο, γὰ νὰ περάσῃ ἕνα ἀπὸ τὰ τὰ ἰδιαιτέρη γνωρίσματα του καὶ στὴ μεταφραστὴ.

Τὸ ἴδιο μποροῦσα νὰ πῶ καὶ γὰ τοὺς ξενισμούς· εἶνε ποὺ κτλ., ἂν καὶ αὐτοὶ οἱ ξενισμοὶ, πλαταιασμοὶ καλύτερα, εἶνε ποὺ εἶνε πιά μπασμένοι στὴ γλώσσῃ μῆς; καὶ πολλὰ φορὶς ἡ κανονικὰ καὶ καλοδεμένη φράση δὲν μπορεῖ νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ στόμα

τοῦ ἠθοποιῦ μὲ τὸ χερὸ καὶ μὲ τὴ δύνμη ποὺ ἔχει ἡ ἀνώμαλη καὶ ἀπλωμένη, ἄ; εἶνε καὶ ἄσκημη. Τὸ σωστὸ εἶνε σὰ γυναικικὴ πεθκμένη ἢ τὸ σωστότερο εἶνε σὺν πεθκμένη γυναικία ἢ τὸ πῆ μονανάσα ὁ ἠθοποιός, καὶ ὁ ἀροκτῆς μπορεῖ καὶ νὰ μὴν τὸ πάρη χαμπᾶρι τὸ ἀπλωμένο εἶνε σὰ γυναικικὴ ποὺ εἶνε πεθκμένη (she is like a woman who is dead) μπάνει εὐκολότερα στὴν καρδιά, ἄμα τὸ χρωματῖσθ ὅπως πρέπει ὁ ἠθοποιός· εἶνε—σὰ γυναικικὴ—ποὺ εἶνε—ΠΕΘΑΜΕΝΗ». Καὶ αὐτὴ ἀκόμα ἡ ἀνωμαλία του θὰ τὴν κἀνὴ νὰ προσέξῃ πὺς θὰ τὸ πῆ. Γ' αὐτὸ, ἄμα μεταφράζω γὰ τὸ θέατρο; πάντα συνηθίζω καὶ φωνάζω τὴ φράση, γὰ νὰ δῶ πὺς ἀκούεται καὶ τί ἐντύπωση κάνει.

Εἶπα, γὰ τὸ θέατρο. Στὸν κύκλον καὶ στὸν κόσμο του,—τί ὄργανον καὶ τί σκοπὸς τὸ θέατρο!— γλυκοφέγγει ἡ γλωσσικὴ ἀλήθεια. Γιατί νὰ θυμασθῆ μὲ τὸ παραποῦ τὸ φῶς; Σὲ μὴν μεταφραστὴν κωμαμένην πρῶτ' ἀπ' ὄλα ad usum comcedorum, ἄς συχωρεθῶντε τὰ φωνητὰ τριτόκλιτα «Ἡρωδίδος, Κασάρου, ἀτοκράτορος, ἱερέως κτλ.» ποὺ τῆς συνηθίσει τὸ αὐτὸ τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ἐκκλησία καὶ μποροῦνε μὲ μὴν μελοδία νὰ διορθωθῶν ἀργότερα ἄς συχωρεθῶντε καὶ τὰ βουβά δασκάλικα ἀπαιδάριον», ποὺ εἶνε παρμένο ἀπὸ τὴ Γραφή, αἰεσίρηχεται καὶ ἐξέρχεται, ἀφοῦ καὶ ὁ Ἄγγλος βάζει ἀκόμα τὸ σκολαστικὸ ente! καὶ τὸ λατινικὸ oxit. Εἶτανε φόβος μήπως μὸν ζιτῆσθ κενέας ἠθοποιός νὰ τοῦ ἐξηγῶ τί θὰ πῆ «ἔρχεται καὶ φεύγει». Ὅπως πέρει, κῆπου σὲ μὴν μεταφραστὴν μου, ποὺ εἶνε σημασιώμενον ἐμόνη της, παράμερα, μὲ ρώτησε στίς πρόδες ἕνας ἠθοποιός :

- Τί ἐνοεῖτε ἔδῶ ... εἰδίαμ ;
- Νά, τοῦ εἶπα, ἡ ἴδια θὰ τὸ πῆ καὶ αὐτό.
- Δὲ σᾶς ἐρωτῶ αὐτό... Ἐνοεῖτε νὰ τὸ πῆ «κατ' ἰδία», ὅπως λέμε ἐμεῖς ;
- Μάλιστα, κχτ' ἰδίαν...

Καὶ ὁ ἀγαθὸς ἠθοποιός ἐξῆλθε κερδωμένος γὰ τὸ μάθημα ποὺ μούδωκε, καὶ πῶς ζέρει τὸ μωρμουρίζοντας ἰδία γὰ τὴν ἀμάθειά μου.

Πατήσια, 12, 8, 1907.

N. ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΤΑ ΝΕΚΡΩΣΙΜΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Πολλὰ φορὶς φαντίζουμι τὸν κόσμο γερμαίνον, σταν τὰ σπαρταρίζοντα τῆς ὁμορφίης, τῆς τέχνης ὁ ἀφῆνον κρῦχ μίμναρχα τίς δύσακαμπτὲς τοῦ ἱνις μεσ' στίς ζωῆς τὰ βίσανα, στίς ακαὶψῆς τὰ σκοτάδια.

Γιατί λοιπὸν νὰ θέλωμε νὰ κλαίμε τετοιον κόσμο, ὅπου μὴ ἀνάγκη πιότερη—τῆς ὁμορφίης—δὲ λείπει; Λυποῦμαι μόνον τοὺς φτωχὸς πᾶρουν μεγάλους πόθους· καὶ εἶνε ἕνας πόθος ἄρταστος ἡ τέχνης, τίποτ' ἄλλο.

Α Θ. ΚΟΥΜΑΡΙΑΝΟΣ

Ἐλένη. Δὲν ξέρεις, κημένη, σταν τοῦ ἔδειξα τοῦ ἐντὸς μου τὸ λογαριασμὸ τῆς μοδίστρας μου, ἔβλεπε τίς φωνές, τίς φωνές...

Μαριγῶ. Ὁ δικός μου εἶνε διαφορετικός. Σὺν τοῦ ἔδειξα τῆς δικῆς μου μοδίστρας τὸ λογαριασμῶ, εἶμενε ἄρτωνος.

Θεῖα. Τὰ συχαίρια μου Σοφούλα. Σήμερα σοὺ ἔφερε ὁ γιατρὸς μὴν ἀδερφούλα, μικρὴ μικρὴ...

Σοφούλα. Ὁ θεῖσκα, ἔπεισ με ἐμένα πρῶτη νὰ τὸ πῶ τῆς μητέρας !